

De voorzitter van de Tweede kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
	K/F/01/27420		4 juli 2001
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Motie Halsema (Tweede kamer, 2000, 27432, nr.24)			

Tijdens de Kamerbehandeling van 13 november 2000 heeft de Tweede Kamer via de motie van kamerlid Halsema (Tweede Kamer, 2000, 27432, nr. 24) mij verzocht mijn voorstellen inzake de stimulering van de onafhankelijke film- en documentairesector schriftelijk nader toe te lichten. Via deze motie wordt de distributie en vertoning van de onafhankelijke kunstzinnige film en documentaire in relatie tot het aankoopbeleid van de publieke omroep aan de orde gesteld en verzoekt zij de regering te zoeken naar mogelijkheden voor een verdere versterking van de onafhankelijke kunstzinnige film en documentaire. Met deze brief kom ik aan dit verzoek van de Tweede Kamer tegemoet.

Ik zal ten eerste een algemene beschrijving geven van de huidige Nederlandse distributie- en vertoningssituatie. Ten tweede worden een aantal internationale ontwikkelingen en relevante knelpunten op dit gebied beschreven. Ten derde zal ik een beschrijving geven van de ondersteuning die er vanuit de rijksoverheid, lagere overheden en de Europese Unie wordt gegeven op het gebied van distributie en vertoning. Vervolgens zal ik aandacht besteden aan de positie van de documentaire en ten slotte zal ik ingaan op het aankoopbeleid van de publieke

omroep.

1. Distributeurs en vertoners

In Nederland is er een rijk aanbod van verschillende distributeurs en vertoners. Op het terrein van de distributie bevinden zich naast de majors - de grote distributeurs die zijn aangesloten bij de Amerikaanse (Hollywood) studio's: *Buena Vista, Columbia Tristar, Fox Films, United International Pictures* en *Warner Bros* - ook een aantal onafhankelijke distributeurs zoals *RCV, Paradiso, Shooting Star Film Distribution, Upstream Pictures* en *A-Film*. Op het gebied van de documentaire zijn er een aantal producenten die zelf documentaires distribueren, zoals *Pieter van Huystee Film & TV (Public Film)* en *Lava Film*.

Daarnaast bestaan er gesubsidieerde distributeurs die met name kwetsbare kwaliteitsfilms distribueren, te weten *Cinemien, Contact Film Cinematheek, Nederlands Filmmuseum-distributie* en *Park Junior*. De laatste distributeur richt zich specifiek op de distributie van films voor kinderen en jongeren.¹ Het gesubsidieerde *Internationaal Film Festival Rotterdam (IFFR)* distribueert een aantal kwetsbare kwaliteitsfilms onder de naam *Tiger Releases*.

Distributeurs en filmfestivals zoals het IFFR zijn erg belangrijk voor het scouten, aankopen en uitbrengen van films. Zij fungeren in feite als doorgeefluik van het internationaal geproduceerde filmaanbod. Met name de gesubsidieerde distributeurs en filmfestivals zijn ontdekkers van cinematografisch waardevolle films en nieuwe genres die een waardevolle culturele aanvulling zijn op het merendeel van het aanbod dat bestaat uit commerciële films uit de Verenigde Staten.²

Uiteindelijk bepalen de vertoners en de vertoningsmogelijkheden wanneer, hoelang en welke films er worden vertoond. Dit is sterk afhankelijk van de plaatselijke situatie, het economisch rendement en/of de cinematografische waarde van de film, in combinatie met de doelstelling en rendementseisen van de vertoner (i.c. profit of non-profit / bioscoop, arthouse of filmtheater, etc.).

Op vertoningsgebied opereren verschillende soorten vertoners.

¹ De distributeur *Park Junior* komt voort uit het LOKV en is in 2001 een samenwerking aangegaan met het Filmmuseum.

² In de periode 1989 t/m 1998 zijn in Nederland de marktaandeelen van films afkomstig uit de Verenigde Staten gestegen van 75,6% naar 89,8%. Media Salles. *European Cinema Yearbook 1999* (Milaan 2000), p. 90. In het jaar 2000 lag het Amerikaanse marktaandeel lager, namelijk 79,5%. Media Salles. *European Cinema Yearbook 2000* (Milaan 2001), p. 84.

Er bestaan *bioscoopketens* zoals *Pathé*, *Jogchem's*, *Minerva* en *Wolff Cinema Groep*, zelfstandige bioscopen zoals bijvoorbeeld *Delfia* in Delft en *arthouses* die grote kwaliteitsfilms vertonen, zoals bijvoorbeeld *Cinecitta* in Tilburg, *The Movies* in Amsterdam, *Babylon* in Den Haag en *De Uitkijk* in Amsterdam.

Geschiedenis filmhuizen en filmtheaters

Onder de non-profit vertoners bevinden zich de Nederlandse filmhuizen en filmtheaters. Zij vormen in internationaal opzicht een uniek netwerk van filmvertoners die een veelzijdig internationaal aanbod van (kwetsbare) kwaliteitsfilms en documentaires presenteren voor een nog steeds groeiend publiek. Dit netwerk is voortgekomen uit het zogenoemde *Vrije Circuit*.

Dit circuit ontstond aan het begin van de jaren zeventig in navolging van de *Nederlandse Filmliga* (1927 - 1933) en de *Cineclubs* uit de jaren zestig. Dit was een landelijk verband bestaande uit filmmakers, -distributeurs en -huizen, maar ook -producenten én -consumenten.

Het Vrije Circuit groeide in nog geen tien jaar uit tot een verband van meer dan 180 organisaties, waarin daadwerkelijk een alternatief geboden kon worden voor het commerciële aanbod. Mede door interne perikelen en mislukte pogingen tot reorganisaties werd Het Vrije Circuit in 1984 opgeheven. In 1983 hadden de vijf grootste en professioneel georganiseerde filmhuizen in de steden Den Haag, Groningen, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht zich al afgescheiden van Het Vrije Circuit en een nieuw informeel samenwerkingsverband gevormd: de *Associatie van Nederlandse Filmtheaters* (ANF). Vanwege de aanzienlijke professionalisering die de grote non-profit vertoners hebben doorgemaakt, worden zij niet meer aangeduid als filmhuizen, maar als filmtheaters.

Anno 2000 zijn er ruim 100 vertoners aangesloten bij de ANF met in totaal circa 120 doeken. De filmtheaters hebben een relatief klein marktaandeel in het totale bioscoopbezoek, namelijk 5 à 7%, maar er is wel sprake van een groeiend aantal bezoekers. In het jaar 2000 zijn er circa 1,2 miljoen bezoekers behaald.³

De programmering, professionalisering en investeringen in accommodatie en personeel, hebben zeker geleid tot de stijgende bezoekcijfers van de filmtheaters en daarmee tot de versterking van de inkomensvormende functie.

³ ANF (Amsterdam 2001).

2. Internationale ontwikkelingen

Tot ongeveer twintig jaar geleden waren er mondiaal maar twee wijzen om een filmproductie te vertonen: via de bioscoop of televisie. In de jaren tachtig kwam de video als nieuwe distributie- en vertoningsmogelijkheid voor het bekijken van films in de eigen huiskamer. Mede door deze ontwikkeling zagen de bioscopen een teruggang in de bezoekcijfers. Door professionalisering van de exploitatie en verbeteringen in onder andere de accommodatie, de service, het comfort en de introductie van nieuwe projectie- en geluidstechnieken als *Dolby Surround*, kregen de vertoners het publiek gedeeltelijk weer terug in de bioscoopstoelen. Na de malaise van de jaren tachtig is het nationale bioscoopbezoek weer gestegen van 14,8 miljoen in 1988 naar 21,6 miljoen bezoekers in 2000.⁴

De internationale technologische veranderingen op het terrein van de filmproductie, -distributie en -vertoning gaan steeds verder, volgen elkaar steeds sneller op en verweven zich steeds meer met elkaar: er is sprake van *convergentie*. De filmwereld zal door de convergentie met andere disciplines zoals beeldende kunst en nieuwe media over een aantal jaren er anders uit zien.

Daarnaast is er ook sprake van *concentratie* en *horizontale integratie*. Grote ondernemingen uit verschillende bedrijfskolommen en sectoren fuseren met elkaar om een zo groot mogelijke controle te hebben op de markt waarin zij opereren. Ondernemingen op het gebied van Internet, kabel, telecom en computersoftware fuseren met ondernemingen uit de *culturele industrie*, waardoor er steeds minder sprake is van daadwerkelijk onafhankelijk opererende organisaties.

Digitalisering

Inmiddels zijn er tal van nieuwe technologieën en vertoningsmogelijkheden op het gebied van de televisie (*Pay TV, Pay Per View*), DVD en het Internet, waardoor de consument nog meer mogelijkheden heeft om thuis naar een film te kijken. De filmsector zoekt mede hierdoor naar nieuwe mogelijkheden om het publiek te blijven trekken naar de bioscoop. Binnen een aantal jaren zal de digitale projectie een feit zijn en zal de filmdistributie zoals wij die nu kennen achterhaald zijn. Het invoeren van een digitaal projectiesysteem is op dit moment zeer kostbaar en bedraagt circa 1 miljoen gulden per zaal. Over vijf jaar zal dit waarschijnlijk goedkoper zijn (naar verwachting f 100.000,-- per zaal), maar vooralsnog zijn de

⁴ NFC (Amsterdam 2001). De jaren tachtig waren vooral voor de profit bioscopen slechte jaren. Uit gegevens van de ANF blijkt dat deze periode voor de non-profit filmtheaters goed was.

investerings voor de meeste distributeurs en vertoners te hoog.

De Amerikaanse majors zullen bereid zijn de benodigde investeringen te doen voor de digitale projectie-apparatuur in de multiplexen en bioscopen waar zij hun films uitbrengen. Hierdoor kunnen zij immers een grotere controle uitoefenen op de vertoners: zij kunnen dan bepalen welke film er draait, wanneer en in welke zaal. De vertoning zal vanuit één plek en per satelliet geregeld kunnen worden. In Nederland en veel andere Europese landen is het digitale systeem nog niet (volledig) ingevoerd, maar vast staat dat de digitale ontwikkelingen een grote invloed zullen hebben op de gehele filmsector en een bedreiging kunnen vormen voor de (kwetsbare) kwaliteitsfilm en de Europese filmvertoning in het algemeen. Op Europees niveau wordt reeds onderzoek verricht naar de eventuele gevolgen, waarbij onder andere wordt gekeken naar maatregelen om de negatieve effecten tegen te gaan. Een voorbeeld hiervan is het *European Digital Cinema Forum* dat op initiatief van het Zweedse voorzitterschap is opgericht. Ik neem mij voor om een soortgelijk onderzoek ook op nationaal niveau te laten uitvoeren.

Schaalvergroting van de profit en non-profit vertoningsplaatsen

De economische en technologische veranderingen zullen op het niveau van de uitbreng- en vertoningsmogelijkheden van films zorgen voor een *nieuwe marktordering*, oftewel een *herdefiniëring* van de distributie- en vertoningssituatie.

Tot voor kort bestonden er alleen uitbreng- en vertoningsmogelijkheden in traditionele vertoningsplaatsen zoals de bioscopen, arthouses en filmtheaters. Inmiddels zijn er al zogenoemde *multiplexen*: grote en goed geoutilleerde vertoningsplaatsen met minstens 8 tot 16 zalen.⁵ Nederland heeft vooralsnog één van het laagst aantal multiplexen in Europa. Het aandeel van multiplexen binnen het totale bioscopenaantal is in 2000 slechts 6,3%.⁶ In landen zoals België en Engeland is het aantal multiplexen aanzienlijk hoger, namelijk respectievelijk 43,50% en 51,03%.⁷

In het voorgaande is reeds beschreven dat het totale filmaanbod in Nederland al jarenlang voor een groot gedeelte

⁵ Een *megaplex* is een vertoningsplaats met minimaal 16 zalen. Nederlanders gaan relatief gezien minder naar de film dan Amerikanen of de gemiddelde Europeaan. Daarnaast zijn de infrastructurele mogelijkheden of fysieke ruimte beperkt. Hierdoor is het sterk de vraag of er in de komende tien jaar daadwerkelijk voldoende motivatie van investeerders is ter realisering van een groot aantal megaplexen in Nederland.

⁶ Media Salles. *European Cinema Yearbook 2000* (Milaan 2001), p. 77.

⁷ Idem.

bestaat uit films afkomstig uit de Verenigde Staten. Hierdoor is er een slechte balans tussen het kwetsbare aanbod van cinematografisch waardevolle kwaliteitsfilms en het meer commerciële aanbod van (Amerikaanse) populaire films. In de filmsector wordt gesproken van een zogenoemd "doekentekort", waarbij de meer commerciële films in verhouding vaker, langer, in betere zalen en op betere tijdstippen worden vertoond. Veel kwetsbare films kunnen niet optimaal worden vertoond (ze draaien te kort, op slechte tijdstippen, in kleine en slechte vertoningszalen, etc.).

Uit diverse internationale onderzoeken en buitenlandse praktijkvoorbeelden is gebleken dat door de realisatie van multiplexen er nog "meer van hetzelfde" wordt vertoond en dat het aanbod aan (kwetsbare) kwaliteitsfilms verschaalt. Dit is reeds geconstateerd in landen (zoals in bovenstaande voorbeelden) waar reeds multiplexen op grote schaal zijn gerealiseerd. Voorts bestaat de kans dat er op den duur sprake zal zijn van een "doekenoverschot". In de Verenigde Staten is dit na de bouw van vele multiplexen al het geval. Het is nog afwachten wat de gevolgen zullen zijn voor de Nederlandse filmsector. Een uitbreiding van het aantal doeken is in ieder geval geen *garantie* voor een verbetering van de huidige vertoningssituatie voor de (kwetsbare) kwaliteitsfilm.

Bioscopen die zich niet vernieuwen of voldoen aan de wensen van het publiek ten aanzien van zaken zoals comfort, geluid en service verdwijnen. Zodoende wordt onder andere in een Duits onderzoek van *RMC Medien Consult* gesproken van een zogenoemde *Darwinian marketplace*, waarbij er in hoge mate sprake is van *overleven van de sterksten*.⁸

Om een sterkere marktpositie te verwerven, zoeken ook de grotere non-profit filmtheaters naar een uitbreiding van de vertoningsmogelijkheden. Enerzijds door het creëren van meer ruimte voor de programmering binnen het filmtheater zelf, namelijk een uitbreiding van het aantal doeken binnen de bestaande vertoningsplaatsen. Anderzijds door het realiseren van geheel nieuwe vertoningsplaatsen met een schaalvergroting van de vertoningsmogelijkheden, in de vorm van zogenoemde *artplexen*.

De non-profit vertoners willen geen afwachtende houding aannemen ten opzichte van de profit bioscoopbranche. Vooral omdat zij (onder meer door bezoekcijfers en marketingrapporten) beseffen dat er een relatief groot én groeiend publiek voor de kwaliteitsfilm is te bereiken. Dit

⁸ RMC Medien Consult. Cinema study. *The cinemas of Germany: structural changes and the long term outlook for the movie theatre industry. Based on the examples of North Rhine-Westphalia and Hamburg*. Samenvatting (Wuppertal 1998), p. 9 en 14.

publiek heeft behoefte aan locaties waar het zo goed en zo comfortabel mogelijk naar films kan kijken.

In de komende jaren zal de schaalvergroting van de vertoningsmogelijkheden met name in de profit sector plaatsvinden. Ook anno 2005 zullen er in de non-profit vertoningssector meer filmtheaters dan artplexen zijn. Wanneer er een optimistische schatting wordt gemaakt, zullen er niet meer dan vijf artplexen zijn. Er zullen dus naar verwachting meer uitbreidingen van de vertoningsmogelijkheden *binnen* de bestaande vertoningsplaatsten gerealiseerd worden dan het creëren van geheel nieuwe vertoningsplaatsen in de vorm van artplexen.

Vooralsnog is het lastig gebleken om op lokaal niveau artplexen te realiseren. In Nederland is er zodoende nog maar één artplex, namelijk *LUX* in Nijmegen. Dit plan van *Filmtheater Cinemariënborg* maakte onderdeel uit van een grote stadsvernieuwing. Het Amsterdamse plan voor een artplex, het zogenoemde *Nationaal Filmtheater*, zal bij het vierde onderdeel inzake de positie van de documentaire worden besproken.

Knelpunten in de distributie en vertoning van de kwaliteitsfilm

Naast het feit dat er een grote diversiteit aan distributeurs en vertoners bestaat, is er tevens sprake van een grote versnippering. Mede hierdoor is er geen optimale afstemming en verspreiding van de kwaliteitsfilm. Hierbij speelt het aantal kopieën waarmee films uitgebracht worden een grote rol. Met name kwetsbare kwaliteitsfilms worden in een beperkt aantal kopieën gedistribueerd (circa één tot en met vijf kopieën). De meeste kwaliteitsfilms gaan eerst uit in de grote randstedelijke filmtheaters en worden pas drie maanden tot een half jaar na de premièredatum in de provinciale vertoningsplaatsen vertoond. De landelijke publiciteit is dan al achter de rug, waardoor het nog lastiger wordt om een groot publiek te bereiken.

Ook de professionalisering en zwakke financiële positie van de filmtheaters spelen een rol. In het voorgaande is reeds beschreven dat de programmering, professionalisering en verrichte investeringen in gebouw en personeel, zeker hebben geleid tot de stijgende bezoekcijfers van de filmtheaters en daarmee tot een versterking van de inkomensvormende functie. De ondersteuning vanuit lagere overheden is echter zeer wisselend: sommige filmtheaters worden zwaarder gesubsidieerd dan andere filmtheaters. Mede hierdoor hebben de meeste non-profit vertoners doorgaans onvoldoende financiële middelen tot hun beschikking voor een geheel professioneel betaalde

organisatie. Zodoende wordt er in veel filmtheaters nog een beroep gedaan op vrijwilligers of ID-medewerkers (melkertbanen) en hebben zij een gebrek aan programmeringsbudgetten voor kwetsbare kwaliteitsfilms en professionele marketinginstrumenten. Ten gevolge hiervan zijn een groot aantal filmtheaters meer grotere publiekstrekkers en minder risicovolle kwaliteitsfilms gaan vertonen. Deze situatie gaat met name ten koste van de distributie en vertoning van de kwetsbare kwaliteitsfilm die door de rijksoverheid gesubsidieerde distributeurs worden aangeboden. Uit recente berekeningen van het *Sociaal Cultureel Planbureau* blijkt dat er bij de filmtheaters in vergelijking met andere culturele instellingen efficiënter met de subsidies om: per subsidiegulden worden er meer voorstellingen gegeven en meer bezoekers behaald. Zoals eerder beschreven stijgt het aantal bezoekers voor de kwaliteitsfilm, maar het is ook mijn overtuiging dat er onder andere door een heldere beleidsvisie en het inzetten van strategische marketinginstrumenten er een nog groter en breder publiek te bereiken is voor de (kwetsbare) kwaliteitsfilm.

3. Rol van de rijksoverheid, lagere overheden en Europese Unie inzake de distributie, vertoning en publieksbereik

Het vigerende rijksoverheidsbeleid is gebaseerd op de taakverdeling, waarbij de rijksoverheid zorg draagt voor het aanbod, de provincies voor de spreiding en de lagere overheden voor de afname c.q. vertoning. Naast het subsidiëren van de reeds genoemde distributeurs *Cinemien*, *Contact Film Cinematheek* en *Nederlands Film Museum-distributie*, geeft de rijksoverheid tevens meerjarige subsidies via de Cultuurnota aan grote filmfestivals, zoals het *Nederlands filmfestival*, het *Internationaal Film Festival Rotterdam (IFFR)*, het *Internationaal Documentaire Festival Amsterdam (IDFA)* en het *Holland Animation Film Festival (HAFF)*,

De verantwoording voor de meerjarige subsidiëring op het gebied van accommodaties voor de structurele vertoning en programmering van kwaliteitsfilms c.q. Nederlandse speelfilms en documentaires ligt bij de lagere overheden. De subsidiëring van dergelijke activiteiten past niet in het vigerende beleid van de rijksoverheid.

Subsidieregeling incidentele filmfestivals, filmmanifestaties en investeringen filmtheaters

De rijksoverheid heeft echter wel mogelijkheden voor het subsidiëren van incidentele projecten op het gebied van filmfestivals en -manifestaties en mogelijkheden voor

subsidiebijdragen ten behoeve van investeringen in accommodaties via de subsidieregeling *incidentele filmfestivals, filmmanifestaties en investeringen filmtheaters*.

Ter versterking van de positie van filmtheaters en filmhuizen in de stedelijke en regionale infrastructuur te versterken, heb ik via de Cultuurnota 2001 - 2004 het budget inzake de regeling *incidentele filmfestivals en filmmanifestaties* uitgebreid van f200.000,- naar f400.000,- en het budget voor investeringssubsidies verhoogd van f200.000,- naar f300.000,-. Hierdoor wordt de regeling ook toegankelijk voor kleinere structurele filmfestivals en filmmanifestaties met complementaire taken ten aanzien van de grote filmfestivals. Stedelijke of regionale festivals of filmevenementen kunnen hierdoor aanspraak maken op een rijksbijdrage uit het complementaire budget voor *versterking van de programmering, de kwaliteit van de filmcultuur en het bereik van nieuwe doelgroepen*. Daarnaast komt er meer ruimte vrij voor de subsidiëring van investeringen in filmtheaters.

Ik neem mij voor om de subsidieregeling binnenkort te laten evalueren. Ik zal mede op basis van de evaluatie tevens advies vragen aan de Raad voor Cultuur. Voor een verdere stimulering en verbetering van de distributie, vertoning en marketing inzake de kwetsbare kwaliteitsfilm zoek ik naar mogelijkheden om op termijn aansluiting te vinden bij het programmeringsfonds.

Europese ondersteuning

Ook op Europees niveau is er ondersteuning voor de distributie en vertoning van Europese films, namelijk via het MEDIA-programma van de Europese Unie. Ten aanzien van de distributie worden distributeurs aangemoedigd om te investeren in de productie, aankoop, marketing en promotie van niet-nationale Europese filmproducties. Dit gebeurt door het verlenen van voorschotten (onder de noemer "*selective support*") en steunverlening in samenhang met het aantal vertoningszalen ("*automatic support*"). Voorts zijn er maatregelen voor *sales agents, on line c.q. off line* distributie en televisie-uitzendingen.

Het belangrijkste instrument voor de distributie en vertoning bij de automatische steunverlening is het netwerk van *Europa Cinemas*. Hierbij krijgen exploitanten die aangesloten zijn bij Europa Cinemas via het MEDIA-programma een financiële bijdrage bij het vertonen van een bepaald percentage aan niet-nationale Europese films binnen hun totale programmering ter ondersteuning van inhoudelijke en marketingactiviteiten voor

deze films.

Het doel van Europa Cinemas is het verkrijgen van een grotere, internationale spreiding van (niet-nationale) Europese films door het stimuleren van de distributie, vertoning en gecoördineerde marketingstrategieën. Hiermee wordt het bereiken van een groter en breder (met name jonger) publiek voor Europese films beoogd. De bijdrage is onder andere afhankelijk van het aantal stoelen en het land waarin het filmtheater is gevestigd.

Anno 2000 ontvingen 302 vertoners uit 183 Europese steden via deze regeling subsidie van Europa Cinemas. In het totaal gaat het hier om 17 Europese landen en 755 doeken. In hetzelfde jaar ontvingen 17 Nederlandse vertoners met een totaal van 46 vertoningszalen circa € 470.000 via Europa Cinemas.⁹ In vergelijking met andere Europese is het Nederlandse profijt van deze steunverlening landen hoog, onder andere vanwege het feit dat er sprake is van een voorkeursbeleid ten aanzien van kleine landen.

Deze vorm van ondersteuning lijkt in Europa zijn vruchten af te werpen. In 1999 is er ten opzichte van 1998 een aanzienlijke stijging van Europese films bij Europa Cinemas te constateren: 64,5% van alle vertoningen betreft een niet-nationale Europese film (versus 58,8% in 1998). Deze vertoningen hebben in het totaal 19,8 miljoen getrokken (versus 15,5 miljoen in 1998). Dit is een stijging van 28%.¹⁰

Inspanningen van de rijksoverheid, provincies en gemeenten

In de plannen voor de jaren 2001 - 2004 blijkt dat de filmtheaters vrijwel niet vertegenwoordigd zijn in de *Stedelijke en Provinciale Programma's Cultuurbereik*. Dit terwijl de filmtheaters de culturele instellingen bij uitstek zijn om een brede doelgroep te bereiken. Mede omdat de filmtheaters een divers programma-aanbod hebben met films uit niet-westerse landen, lage toegangsprijzen hebben en ook qua bezoek laagdrempelig zijn.

Naar mijn oordeel zou de ANF actiever richting de lokale overheden kunnen opereren, zodat het filmtheatercircuit meer bij de plannen betrokken kan worden. Dit zou er tevens toe kunnen leiden dat de filmsector prominenter op de agenda wordt gezet bij de convenantbesprekingen tussen de rijksoverheid, provincies en lokale overheden.

⁹ MEDIA Desk Nederland (Hilversum 2001).

¹⁰ Europa Cinemas (Brussel, Parijs 2000).

Ik zal bij evaluatie van de Stedelijke en Provinciale Programma's Cultuurbereik bezien in hoeverre de filmsector in de plannen is vertegenwoordigd.

Filmeducatie

Educatie is zeer belangrijk om culturele minderheden en jongeren al op vroege leeftijd in aanraking te brengen met film. Via educatieve activiteiten kunnen zij leren om naar beelden te kijken en gestimuleerd worden om zelf, naast populaire films in de bioscopen, ook kwaliteitsfilms te gaan zien in de filmtheaters: "*jong geleerd, is oud gedaan*".

Voorbeelden van filmtheaterprogramma's die positieve resultaten behalen, zijn *Film Fan*, de *Rotterdam Film Course* (een educatief filmprogramma voor jongeren, georganiseerd door het Internationaal Film Festival Rotterdam dat jaarlijks wordt gehouden in een groot aantal filmtheaters) en de *MovieZone* (elke vrijdagmiddag worden in filmtheaters een selectie van kwaliteitsfilms vertoond voor jongeren).

Zeker wanneer rekening wordt gehouden met het feit dat Nederland binnenkort voor een groot deel uit zogenoemde *Nieuwe Nederlanders* zal bestaan, is de investering in filmeducatie en cultuureducatie in zijn algemeen, zelfs onmisbaar.

Het *Nederlands Instituut voor Filmeducatie* (NIF) dat in het kader van de Cultuurnota 2001 - 2004 gesubsidieerd wordt, speelt hierbij een cruciale rol. Het NIF is op advies van de Raad voor Cultuur in 2001 ontstaan door middel van een fusie tussen vier instellingen, te weten *Film Educatie*, de *Intermediair voor Filmeducatie* (IF), *MEI (Media, Educatie, Informatie)* en de eerdergenoemde *Filmfan* en *MovieZone*. Het NIF zou op langere termijn veel kunnen betekenen voor de educatie in de filmsector en het bereiken van een groter en breder publiek. Hierbij zijn onder andere de *CKV-vakken* en speciale programma's zoals *Cultuur & School* tevens belangrijke instrumenten. Via het CKV krijgen de scholieren vouchers. Het is gebleken dat de *CKV-vouchers* voor een groot deel worden besteed aan filmbezoek. Onder andere via het NIF zou onderzocht kunnen worden in hoeverre het mogelijk is om de educatieve activiteiten in relatie tot het filmtheaterbezoek te kunnen bevorderen.

Handreiking Filmtheaters en Cultuurbeleid

De filmsector is sterk aan verandering onderhevig. Er wordt massaal geïnvesteerd in grootschalige accommodaties en nieuwe technologieën, waardoor films niet alleen in de bioscopen, arthouses en filmtheaters vertoond kunnen worden, maar ook in de huiskamers van de consumenten zelf.

Omdat onder andere uit diverse onderzoeken, statistieken van de ANF en beleidsplannen van de filmtheaters is gebleken dat de provinciale en gemeentelijke overheden verschillende beleidsuitgangspunten hebben ten aanzien van de non-profit filmsector, is meer informatie nodig over het functioneren van de filmtheaters en hun rol ten aanzien van de distributie en vertoning van kwetsbare kwaliteitsfilms.

Ter ondersteuning van het beleid voor filmtheaters op provinciaal en gemeentelijk niveau en ter verbetering van de kwaliteit van de programmering en exploitaties, hebben twee overkoepelende filmorganisaties, de *Nederlandse Federatie voor de Cinematografie* (NFC) en de *Associatie van Nederlandse Filmtheaters* (ANF), het initiatief genomen om een zogenoemde *Handreiking Filmtheaters en Cultuurbeleid* te maken. Door middel van een informatief overzicht willen zij meer betrokkenheid van beleidsmakers en ondersteuning voor het filmbeleid stimuleren, maar ook de rol van de filmtheaters bevorderen. De initiatiefnemers van de *Handreiking* verwachten daarmee de vertoning van met name het meest kwetsbare filmaanbod en het artistiek beleid van filmtheaters te kunnen stimuleren. Dat kan vooral door meer inzicht te geven in het functioneren van de filmtheaters. De *Handreiking* is met name bedoeld voor beleidsmakers, subsidiënten, sponsors, andere cultuurinstellingen en de filmsector zelf.

De totstandkoming van de *Handreiking* wordt gezamenlijk gefinancierd door de *Vereniging van Nederlandse Gemeenten* (VNG), NFC en het Ministerie van OCenW en zal naar verwachting eind 2001, begin 2002 verschijnen. Hierin zullen zaken aan de orde komen zoals de organisatie van de filmsector, de taakverdeling tussen de rijksoverheid, provincies en gemeenten, de positie van de filmtheaters, actuele ontwikkelingen in de filmsector, doelstellingen en organisatie van de filmtheaters. Voorts zal er aandacht besteed worden aan nieuwe ontwikkelingen zoals filmeducatie en de opkomst van nieuwe publieksgroepen en zullen er praktijkvoorbeelden worden gegeven aan de hand van het profiel van een aantal lokale filmtheaters.

Nederlandse film

De distributie, vertoning en het publieksbereik inzake de Nederlandse films verloopt vooralsnog moeizaam. Met name door investeringen in de productie van Nederlandse films, is het aantal filmproducties in de periode 1991 - 2000 aanzienlijk gestegen van 14 naar 34 per jaar. Het aantal bezoekers voor de Nederlandse film steeg in dezelfde periode van 372.500 (2,5% van het totale nationale bioscoopbezoek, te weten 14,9

miljoen) naar 922.200 (5,8% van het totale nationale bioscoopbezoek, te weten 21,6 miljoen).¹¹ Niettemin bleef het aantal bezoekers laag. Mede vanwege een imagoprobleem en het feit dat Nederlandse films moeilijk hun weg weten te vinden naar de bioscoop, worden er onvoldoende bezoekers behaald in verhouding met de ondersteuning die er vanuit de rijksoverheid wordt geleverd.

In de brief aan de Tweede Kamer d.d. 11 juni 2001 (Tweede Kamer, 2000 - 2001, 25434, nr. 5) inzake de tussentijdse evaluatie van de structuurversterkende maatregelen voor de filmindustrie zijn de resultaten van het evaluatierapport dat door het bureau *Research voor Beleid* is verricht, gepresenteerd. Eén van de conclusies van de onderzoekers was dat er een accentverschuiving dient plaats te vinden van investeerders naar filmmakers. Hierbij dient de relatie tussen filmmakers en sales agents onderzocht te worden en gestimuleerd te worden dat zij zich maximaal inzetten voor de afzetmogelijkheden van een filmproductie. Naar het oordeel van de onderzoekers maakt een dergelijke verschuiving een betere beheersing van de kosten van de stimuleringsmaatregelen mogelijk en leidt het uiteindelijk tot een betere balans tussen de publieke bijdragen en de opbrengsten voor de filmindustrie.

Ook uit overleg met professionals uit de filmsector is naar voren gekomen dat de marketing en promotie voor Nederlandse filmproducties nog onderontwikkelde gebieden zijn en dat er een accentverschuiving dient plaats te vinden richting distributie en vertoning. Ik neem mij daarom voor in de komende twee jaar meer aandacht hieraan te besteden.

De succeschansen van de stimuleringsmaatregelen voor de Nederlandse filmindustrie en het publieksbereik van Nederlandse films worden vergroot, wanneer binnen het totale pakket aan stimuleringsmaatregelen meer aandacht wordt gegeven aan de marketing, promotie, distributie én vertoning. In het kader van het stimuleringsbeleid neem ik mij voor om maatregelen uit te werken ten behoeve van een beter publieksbereik voor de Nederlandse film in de vorm van *publiek private samenwerking* (PPS).

Ik wil deze maatregel treffen, omdat wordt gevreesd dat een belangrijk deel van de Nederlandse filmindustrie nog niet in staat zal zijn om met behulp van de nieuwe fiscale maatregel voldoende durfkapitaal uit de markt aan te trekken. Hierdoor zou er een scherpe terugval kunnen optreden ten opzichte van het gemiddelde productieniveau gedurende de periode 1999 -

¹¹ NFC (Amsterdam 2001).

2000 (de eerste jaren dat de stimuleringsmaatregelen van kracht waren). Deze maatregel zal, ook gezien de aanbevelingen van het bureau Research en Beleid, erop gericht zijn *pre sales* voor films te verruimen, investering in marketing en promotie van Nederlandse films te stimuleren en coördinatie tussen de audiovisuele fondsen te optimaliseren. Over het model dat hiervoor wordt ontwikkeld, vindt binnenkort overleg tussen de rijksoverheid en vertegenwoordigers van de Nederlandse filmsector plaats. Vervolgens zal met de betrokken fondsen en de publiek omroep hierover worden gesproken. De Tweede Kamer wordt op een later tijdstip ingelicht over de uitwerking van deze maatregel.

4. Positie van de documentaire

In het voorgaande is reeds het IDFA genoemd. Dit festival heeft zich in twaalf jaar tijd ontwikkeld tot de grootste en belangrijkste documentairefestival ter wereld. IDFA houdt zich niet alleen bezig met de artistieke en cinematografische aspecten van de documentaire, maar ook met culturele en sociaal-maatschappelijke aspecten. Daarnaast functioneert het festival als internationale ontmoetingsplaats voor documentairemakers, producenten, omroepmedewerkers en andere professionals, met name door middel van de aan IDFA gelieerde markt voor co-financiering van documentaires, namelijk *Forum*. Het IDFA weet met zijn activiteiten een groot succes te boeken in het bereiken van een groot publiek voor de documentaire. In het jaar 2000 behaalde het festival een recordaantal bezoekers: het aantal steeg van 62.000 naar 65.000.¹²

Toch is de huidige positie van de documentaire precair en zou het verbeterd kunnen worden. De structurele uitbreng en vertoning van de documentaire is vrijwel volledig afhankelijk van uitbreng in de filmtheaters. Circa 90 tot 95% van de documentaires wordt uitsluitend vertoond in de filmtheaters. Enkele documentaires - gemiddeld 1 per jaar - zijn ook te zien in arthouses. In zeer uitzonderlijke gevallen, wordt een documentaire ook vertoond in de bioscoop. Een goed voorbeeld hiervan is de documentaire *André Hazes, Zij gelooft in Mij*. Deze documentaire behaalde circa 160.000 bezoekers en geldt als de best bezochte documentaire in de afgelopen vier jaar. In dezelfde periode behaalden slechts zes andere documentaires meer dan 10.000 bezoekers, namelijk *Lagrimas Negras* (35.000), *Ajax, daar hoorde zij Engelen zingen* (21.370 tot nu toe), *In het Huis van mijn Vader* (16.012), *Het Ondergronds Orkest* (13.772), *O Amor Natural* (12.930) en *De Grote Postweg* (10.000). Naast de eerder genoemde Ajax-film, hebben alleen

¹² IDFA (Amsterdam 2001).

drie andere films een bezoekersaantal tussen de 1000 tot 3500 behaald. De overige 21 uitgebrachte titels kwamen niet boven de grens van 1000 bezoekers.¹³

De wijze waarop documentaires in omloop worden gebracht, vormt een belangrijk knelpunt. Net als bij de distributie van kwetsbare kwaliteitsfilms, worden documentaires doorgaans met 1 of 2 kopieën uitgebracht. In het jaar 2000 zijn drie titels uitgebracht door *RCV*, *Hungry Eye Pictures* en *Cinemien*. De overige 22 titels zijn uitgebracht door de producenten zelf, onder andere via de eerdergenoemde *Public Film* en *Lava Film*.¹⁴

Vanwege een gebrek aan het aantal kopieën, zijn vrijwel alle documentaires ongeveer drie tot zes maanden na de premièredatum buiten de randstad te zien, waardoor ook hierbij geldt dat de landelijke publiciteit reeds heeft plaatsgevonden en dat het derhalve zeer lastig is om nog een groot publiek te bereiken.

Daarnaast is er onvoldoende afstemming in de uitbreng en vertoning, waardoor documentaires vaak onnodig met elkaar concurreren. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er meer aandacht nodig is voor de marketing, promotie en afstemming inzake de distributie en vertoning van de documentaire.

Ook de kwaliteit van de uitgebrachte documentaires is zeer wisselend. Een substantieel aantal films is niet geschikt voor reguliere vertoning door bijvoorbeeld afwijkende lengtes. Vaak worden documentaires dan ook gemaakt in meerdere versies voor vertoning in de bioscoop en uitzending op televisie. Daarnaast verschijnen de meeste documentaires onregelmatig in de filmtheaters en worden zij vaak op een incidentele wijze geprogrammeerd.

Een voorbeeld van een structurele documentaireprogrammering is de wekelijkse *Documentaire Salon*. Dit documentaireprogramma wordt elke zaterdag door *Filmtheater Rialto* georganiseerd, onder andere in samenwerking met de *Documentary Independent Film Association* (DIFA) en het *Nationaal Audiovisueel Archief* (NAA). De *Documentaire Salon* blijkt een succesformule dat goed bezocht wordt, met name omdat de voorstellingen op een speciale manier worden gepresenteerd en begeleid met debatten, lezingen en in aanwezigheid van de regisseur of andere betrokkenen. Bovendien kan het publiek rekening houden met het regelmatig terugkerende tijdstip van het documentaireprogramma.

¹³ Nederlands Fonds voor de Film (Amsterdam 2001).

¹⁴ Idem.

Toekomstige permanente distributie- en vertoningsmogelijkheden voor de documentaire

Het *Nederlands Fonds voor de Film* ontwikkelt een plan om in tien filmtheaters circa 40 documentaires per jaar uit te brengen door middel van een structurele documentaireprogrammering. De tien filmtheaters krijgen door middel van een leasecontract een professionele *video beam*. Op een relatief goedkope wijze kunnen er hierdoor kopieën van de uit te brengen documentaires gemaakt en gedistribueerd worden. Daarnaast kan vanuit één centraal punt de uitbreng op elkaar afgestemd worden en gezamenlijke, strategische marketingcampagnes opgezet worden voor het bereiken van een groot publiek. Ik neem mij voor om met het bestuur van het Nederlands Fonds voor de Film in overleg te treden over dit plan.

Het IDFA heeft tevens plannen voor een eigen zogenoemde *Documentaire Instituut*. Hiermee wil het IDFA zich naast zijn festivalperiode (eind november, begin december) ook het gehele jaar door profileren. Dit plan is op advies van de Raad voor Cultuur in het kader van de Cultuurnota 2001 - 2004 afgewezen. De Raad voor Cultuur is van mening dat de subsidiëring van de rijksoverheid zich moet richten op de *kernfunctie*, namelijk het versterken van de festivalprogrammering en de vertoningscondities.

De rijksbijdrage aan het IDFA is voor de Cultuurnotaperiode 2001 - 2004 verhoogd, maar is nadrukkelijk niet bestemd om de uitbreiding van nevenfuncties buiten de festivalperiode te ondersteunen. De Amsterdamse Kunstraad heeft in zijn advies inzake filmfestivals voor het gemeentelijke Kunstenplan 2001 - 2004 een gelijksoortige conclusie getrokken: het is goed om te zorgen voor een verdere ontwikkeling en verbreding, maar *festivals moeten vooral herkenbaar blijven als festivals*.¹⁵

In paragraaf 2 is het *Nationaal Filmtheater* reeds genoemd. Dit plan is van oorsprong een initiatief van Filmtheater Rialto. De betrokken partners zijn tot op heden: NOS, NPS, NRC Handelsblad en Stichting Doen. Dit plan valt onder verantwoording van de Gemeente Amsterdam dat een haalbaarheidsonderzoek heeft laten verrichten. De resultaten hiervan worden binnenkort officieel bekend gemaakt. In het Nationaal Filmtheater zullen naast documentaires tevens (inter)nationale (kwetsbare) kwaliteitsfilms, Nederlandse films en omroepproducties van hoge kwaliteit worden vertoond. Op het terrein van de documentaireprogrammering heeft het

¹⁵ Zie hiervoor tevens het rapport *Amsterdam Mainport Filmmuseum en Filmtheater Amsterdam* van de Dienst Welzijn Amsterdam. Afdeling Kunst en Cultuur. (Amsterdam 1999).

Nationaal Filmtheater aangegeven graag samen te werken met het IDFA.

Naast de reguliere uitbreng van documentaires in de filmtheaters vormt televisie natuurlijk een zeer geschikt medium voor de spreiding van documentaires en andere filmproducties. Met name de publieke omroep levert een belangrijke bijdrage aan de productie en verspreiding van documentaires, in het bijzonder met betrekking tot documentaires die zonder omroep participatie veelal niet tot stand zouden komen. Dit onderwerp zal ik in de volgende paragraaf behandelen. Overigens valt in dit verband ook de betekenis te vermelden van Kunstkanaal, dat ik in het kader van de Cultuurnota 2001 - 2004 onder voorwaarden ondersteun.

5. Rol van de publieke omroep

Vanuit de Tweede Kamer is gewezen op mogelijke negatieve neveneffecten van de zenderprofilering voor de positie van de kunstzinnige film en documentaire op de publieke zenders. Als gevolg van het hiermee samenhangende aankoopbeleid van de publieke omroep is gezegd dat er sprake is van negatieve effecten ten aanzien van de distributie- en vertoningsmogelijkheden voor dit soort filmproducties.

In de afgelopen jaren heb ik de publieke omroep consequent aangesproken op zijn bijzondere betekenis voor het klimaat in Nederland, zowel op het terrein van de productie als (in mindere mate) de vertoning van speelfilms en documentaires. Ik heb dit onder andere gedaan bij de wetswijziging. Dit met het oog op de verlening van de concessie aan de publieke omroep en de nieuwe concessieperiode (Tweede Kamer, 1998 - 1999, 2660, nr. 3).

Echter, de publieke omroep heeft naast de wettelijke programmavoorschriften voor culturele en kunstzinnige programma's (25%, respectievelijk 12,5 % van de zendtijd) en de wettelijke eis om minimaal 25% onafhankelijke producties uit te zenden, geen specifieke verplichtingen op het gebied van kunstzinnige films en documentaires. Vanwege de programmatische autonomie van de publieke omroep acht de wetgever het niet wenselijk dat bij de concessieverlening dergelijke specifiekere programmatische voorwaarden worden gesteld.

Wel heb ik in mijn brief bij de concessieverlening op 29 augustus 2000 de NOS gevraagd om jaarlijks in het programmatisch jaarverslag bij de Meerjarenbegroting in te gaan op de bereikte resultaten en nieuwe voornemens met

betrekking tot film en documentaire. Dat deed ik mede tegen de achtergrond van het advies van de Raad voor Cultuur over het concessiebeleidsplan van de publieke omroep, waarin de Raad nadrukkelijk aandacht vroeg voor kwetsbare en bedreigde culturele programmacategorieën, zoals kunstzinnige films en documentaires. Met het oog op het kabinetsbeleid gericht op de structuurversterkende maatregelen voor de Nederlandse filmindustrie heb ik bovendien de NOS dit voorjaar verzocht zijn visie en voornemens op het gebied van de Nederlandse film en documentaire te concretiseren. De NOS heeft mij geantwoord in zijn brief van 20 juni 2001. Deze doe ik u als bijlage bij deze brief toekomen.

Op 30 januari 2000 heb ik reeds mijn reactie gegeven op de vragen van het kamerlid Bakker inzake de ontwikkelingen binnen de publieke omroep (Handelingen Tweede Kamer 43-3347-3351). Ik duidde destijds aan dat, waar het programmatische vraagstukken betreft, eerst het programmatische jaarverslag bij de Meerjarenbegroting afgewacht dient te worden. De NOS zal deze in september 2001 bij mij indienen. De Meerjarenbegroting zal namelijk tevens een evaluatie bevatten van één jaar zenderprofilering. Ik heb tevens aangegeven dat ik van plan ben om gebruik te maken van de mogelijkheid die ik bij de indiening van de Concessiewet heb genoemd, namelijk om jaarlijks over de programmatische aspecten van de meerjarenbegroting advies te vragen aan de Raad voor Cultuur.

Zoals reeds is aangekondigd in de brief aan de Tweede Kamer inzake de structuurversterkende maatregelen voor de filmindustrie, zal ik het initiatief nemen tot nader overleg met de publieke omroep en de direct betrokken fondsen over de voortgang van het Telefilmproject in de periode 2002 - 2003. Dit in het bredere kader van mijn visie op de rol van de publieke omroep op het terrein van film- en documentaireproducties en de verdere uitwerking van de kabinetsvoornemens gericht op versterking van de Nederlandse filmindustrie. Bij dit overleg zal ik de brief van de NOS van 20 juni jl. uiteraard betrekken. Ik ben verheugd dat de NOS in deze brief nadrukkelijk redeneert vanuit een gezamenlijk (omroep en filmsector) gevoeld belang. Hoewel ik erken dat de publieke omroep mede afhankelijk is van het aanbod van filmproducties uit de filmsector zelf, zal ik er bij de NOS op aandringen dat minimaal het huidige investeringsvolume in de komende jaren op peil wordt gehouden en dat de publieke omroep zijn belangrijke stimulerende rol voor de productie van Nederlandse speelfilms en documentaires zal blijven vervullen.

In het kader van de onderhavige brief wil ik nog nader ingaan op twee specifieke onderdelen van deze brief: het beleid van de publieke omroep met betrekking tot de documentaire en het

aankoopbeleid van de publieke omroep met betrekking tot onafhankelijke kunstzinnige films en documentaires.

Positie van de (maatschappelijke) documentaire bij de publieke omroep

Uit de brief van de NOS maak ik op dat de documentaire een sterkere positie heeft gekregen in het programmabeleid van de publieke omroep. Een inventarisatie van de Dienst Kijk- en Luisteronderzoek over het seizoen 1999 - 2001 wijst op een substantieel volume van documentaires (1243 met een duur van 935 uur).

In overleg tussen programmadirecties, de werkgroep documentaire en de netcoördinatoren zijn vanaf het seizoen 2000 - 2001 duidelijk gemarkeerde tijdslots in de genreschema's opgenomen. Hierbij kunnen vrijwel alle soorten van documentaires op courante tijdstippen aan bod komen. Als gevolg hiervan zijn op bijna alle dagen van de week en ook in het weekeinde documentaires te zien.

Op Nederland 3 wordt in het seizoen 2001 - 2002 een extra late avondslot geïntroduceerd, terwijl ook tijdslots met een lengte van circa 85 minuten zullen worden opgenomen. Hierdoor is het mogelijk langere documentaires uit te zenden. Ik ben tevreden over het feit dat na een jarenlange impasse, inmiddels afspraken zijn gemaakt tussen de DIFA, de werkgroep documentaire en de NOS. Met deze afspraken kan er een meer adequate registratievorm gecreëerd worden, dat de kwantitatieve én de kwalitatieve analyse van het documentaire aanbod van de publieke omroepen mogelijk maakt. De resultaten hiervan kunnen in de toekomst een rol vervullen in het programmatisch jaarverslag.

Binnen het kader van de Cultuurnota 2001 - 2004 heb ik het budget van het *Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties* verhoogd met 3 miljoen gulden. Deze verhoging brengt het totale budget van het Stimuleringsfonds op 34 miljoen gulden per jaar, waarvan in 2001 8,9 miljoen gulden beschikbaar is voor het stimuleren van de productie van documentaires. Ik hoop hiermee het fonds meer armslag te geven voor programma's met een vernieuwend karakter, waaronder documentaires over maatschappelijke thema's. De laatste categorie is kostbaar door de grondige research, de lange opnametijd en de overwogen afwerking die ervoor nodig zijn. De afgelopen jaren is het aantal aanvragen bij het Stimuleringsfonds voor deze documentaires toegenomen. Het Stimuleringsfonds verhoogt het beschikbare budget met 1,8 miljoen gulden en de NOS stelt 2 miljoen gulden beschikbaar voor de maatschappelijke documentaires. De NOS wil met deze

reservering, afkomstig uit het *Fonds Omroepreserve*, de positie van de omroepen op dit terrein verder versterken.

Aankoopbeleid

De NOS benadrukt dat de publieke omroep meer doet dan het traditionele, zeer gewaardeerde kunstzinnige aanbod op Nederland 3. Op Nederland 1 zal gedurende alle weken van het jaar op zaterdagavond een slot worden ingeruimd voor de *betere film*, waarvan de KRO er 26 voor haar rekening neemt. De NOS geeft aan dat de genre- en programmaschema's een breed aankoopbeleid vergen en dat budgetten over een breed scala van producties moeten kunnen worden verdeeld. In reactie op de discussie in de Tweede Kamer inzake onafhankelijke distributeurs geeft de NOS tevens aan dat er geen sprake is van een machtspositie. Laat staan misbruik daarvan bij de aankoop van films en documentaires.

Ik deel de opvatting van de NOS dat naast een doelmatig optreden van de publieke omroep ook een optimale afstemming van het aankoopbeleid van individuele omroeporganisaties (op het niveau van de publieke omroep als geheel of binnen de drie televisienetten) is vereist. Hierdoor wordt niet alleen prijsopdrijving voorkomen, maar staat de publieke omroep ook sterker op een rechtenmarkt die zich kenmerkt door internationalisering, commercialisering en schaalvergroting.

Ik kan mij voorstellen dat deze "verzakelijking" van het aankoopbeleid van de publieke omroep negatieve consequenties kan hebben voor bepaalde distributeurs. Ik heb hier echter begrip voor, want voor de publieke omroep dienen immers de programmatische en zakelijke overwegingen centraal te staan.

In dit verband dient naar mijn oordeel niet gesproken te worden van een "misbruik van een monopolie" zoals door distributeurs wel is gedaan. Echter, mochten distributeurs de indruk hebben dat de publieke omroep zijn positie misbruikt ten opzichte van zijn leveranciers, dan staat het hen uiteraard vrij om aan de hiervoor geëigende weg te behandelen door hun klacht aan de *Nationale Mededingingsauthoriteit* (NMA) ter beoordeling voor te leggen.

6. Samenvatting stimuleringsmaatregelen voor de distributie en vertoning vanuit de rijksoverheid

In het voorgaande heb ik aangegeven op welke terreinen ik verder actie zal ondernemen:

Digitalisering

- Op Europees niveau wordt reeds onderzoek verricht naar de eventuele gevolgen van de internationale digitale ontwikkelingen, waarbij onder andere wordt gekeken naar maatregelen om de negatieve effecten tegen te gaan. Ik neem mij voor om een soortgelijk onderzoek ook op nationaal niveau te laten uitvoeren.

Distributie, vertoning en publieksbereik inzake de kwetsbare kwaliteitsfilm

- Ik neem mij voor om de subsidieregeling incidentele filmfestivals, filmmanifestaties en investeringen filmtheaters binnenkort te laten evalueren. Mede naar aanleiding van de evaluatie zal ik tevens advies vragen aan de Raad voor Cultuur. Voor een verdere stimulering en verbetering van de distributie, vertoning en marketing inzake de kwetsbare kwaliteitsfilm zoek ik naar mogelijkheden om op termijn aansluiting te vinden bij het programmeringsfonds.
- Ter ondersteuning van het beleid voor filmtheaters op provinciaal en gemeentelijk niveau en ter verbetering van de kwaliteit van de programmering en exploitaties financieer ik samen met de VNG en het NFC de realisatie van de Handreiking Filmtheaters en Cultuurbeleid.

Distributie, vertoning en publieksbereik inzake de Nederlandse film

- De succesansen van de stimuleringsmaatregelen voor de Nederlandse filmindustrie worden vergroot, wanneer binnen het totale pakket aan stimuleringsmaatregelen meer aandacht wordt gegeven aan de distributie en vertoning. Ter verbetering van de distributie, vertoning en publieksbereik van Nederlandse films wordt een instrument in de vorm van *publiek private samenwerking* (PPS) door mij uitgewerkt in relatie tot de filminvesteringsaftrek door mij uitgewerkt.

Toekomstige permanente distributie- en vertoningsmogelijkheden voor de documentaire

- Het *Nederlands Fonds voor de Film* ontwikkelt een plan om in tien filmtheaters circa 40 documentaires per jaar uit te brengen door middel van een structurele documentaireprogrammering. Ik neem mij voor om met het bestuur van het Nederlands Fonds voor de Film in overleg te treden over dit plan.

Publieke omroep

- Ik zal het initiatief nemen tot overleg met de publieke omroep en de direct betrokken fondsen inzake het Telefilmproject. Dit in het kader van mijn beleidsvisie op de rol van de publieke omroep op het terrein van Nederlandse film- en documentaireproducties en de verdere uitwerking van de kabinetsvoornemens gericht op versterking van de Nederlandse filmindustrie.
- Inzake de programmatische aspecten van de Meerjarenbegroting voor de landelijke publieke omroep zal ik dit najaar advies vragen aan de Raad voor Cultuur, waarbij tevens de evaluatie van de effecten van de netprofilering (voor onder andere onafhankelijke filmproducties en documentaires) kan worden betrokken.
- Over de effectiviteit van de extra stimulansen op het gebied van de televisiedocumentaire zal ik nog in overleg treden met de NOS, DIFA en het Stimuleringsfonds, waarvoor de verbeterde kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het documentaire aanbod een goede basis vormt.